Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3589

[Total No. of Pages : 4

[6305]-501

M.A. (Part - I)

HISTORY

(HIS 501 MJ) : Early India : Evolution of Ideas and Institutions

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Numbers to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the characteristics of Nationlist historiography of early India.

b) State the importance of foreign sources of ancient Indian history.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the characteristics of Lineage Polity.

b) Explain in detail about Sixteen Mahajan Padas.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the reasons for the origin of caste based society in ancient India.

b) Explain in detail the causes of social antagonism in early India.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Write information about agricultural development in early India.

b) Discuss in detail the urbanization of early India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any Two of the following in 100 words. **[10]**

a) Archaeological sources

b) Sabha and Samitti

c) Vidath

d) Handicrafts in Early India

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 5]

PC-3589

[6305]-501

M.A. (Part - I)

HISTORY

(HIS 501 MJ) : Early India : Evolution of Ideas and Institutions

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) पारंभिक भारताच्या राष्ट्रवादी इतिहासलेखनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या परकीय स्त्रोतांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) वांशिक राज्यव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) सोळा महाजनपदाविषयी सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन भारतातील जातीवर आधारीत समाजाच्या उत्पत्तीची कारणे स्पष्ट करा.

ब) प्रारंभिक भारतातील सामाजिक विरोधाची कारणे तपशीलवार विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) प्रारंभिक भारतातील शेती विकासाविषयी माहिती लिहा.

ब) प्रारंभिक भारतातील शहरीकरणाविषयी सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा** 100 **शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **पुरातत्वीय साधने**

ब) **सभा आणि समिती**

क) **विदथ**

ड) **प्रारंभिक भारतातील हस्तकला**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

PC-3590

[Total No. of Pages : 4

[6305]-502

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-502-MJ-Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) Explain the characteristics of Chhatrapati Shivaji Maharaj's 'Welfare state'.

b) Explain the education policy of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Q2) Attempt any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) Explain the objectives and significance of Chhatrapati Shivaji Maharaj Coronation.

b) Explain the importance and features of 'Saptang Theory'.

Q3) Attempt any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) What is 'Guerrilla War'? Examine the method of Guerrilla Warfare.

b) Discuss the types of forts and the administration of forts of the Chhatrapati shivaji Maharaj.

Q4) Attempt any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) Discuss the Land Revenue system during the time of Shivrai.

b) Evaluate the currency system of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following. **[10]**

a) Rajmudra

b) Ashtapradhan Mandal

c) Infantry

d) Types of Ships

Total No. of Questions : 5]

PC-3590 **[6305]-502**

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-502-MJ-Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या कल्याणकारी राज्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे शिक्षणविषयक धोरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्यभिषेकाची उद्दिष्ट्ये व महत्त्व विशद करा.

ब) सप्तांग सिद्धांताचे महत्त्व व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) 'गनिमी कावा' म्हणजे काय? 'गनिमी कावा' युद्धपद्धतीचे परिक्षण करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या किल्ल्यांचे प्रकार आणि किल्ल्यांच्या प्रशासनाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) शिवकालीन जमीन महसूल पद्धतीची चर्चा करा.

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या चलण व्यवस्थेचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.** **[10]**

अ) **राजमुद्रा**

ब) **अष्टप्रधान मंडळ**

क) **पायदळ**

ड) **जहाजांचे प्रकार**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3591

[Total No. of Pages : 4

[6305]-503

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 503 - MJ : History and its Theories

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figure to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the Meaning and scope of History.

b) Explain the contribution of Herodotus and plato to Greek Historiography.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the contribution of kato and Tacitus to Roman Historiography.

b) State the characteristics of chinese Historiography.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the salient features of church Historiography.

b) Discuss the tradition of Medieval Indian Historiography.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) State the contribution of Karl Marx in Historiography.

b) Critically examine the rationalist theory of History.

Q5) **Write short notes on any Two of the following in 100 words.** **[10]**

a) Nature of History

b) Oral History

c) Leopold Von Ranke

d) Positivism

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PC-3591

[6305]-503

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 503 - MJ : History and its Theories

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) इतिहासाचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) हिरोडोटस आणि प्लेटो यांचे ग्रीक इतिहासलेखनशास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) कॅटो आणि टॅसिटस यांचे रोमन इतिहासलेखन शास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.

ब) चिनी इतिहासलेखनशास्त्राची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 3) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) चर्चच्या इतिहासलेखनाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) मध्ययुगीन भारतीय इतिहासलेखन परंपरेची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील पैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) कार्ल मार्क्स चे इतिहासलेखन शास्त्रातील योगदान सांगा.

ब) बुद्धीवादी इतिहासलेखनाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) इतिहासाचे स्वरूप

ब) मौखीक इतिहास

क) लिओपॉल्ड व्हॉन रँके

ड) प्रत्यक्षार्थवाद

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PC3592

[Total No. of Pages : 2

[6305]-504

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 504 - MJ : Art and Architecture in Early India

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 35***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 250 words. **[10]**

a) Describe Harappan art and architecture.

b) Give a detail account of Mauryan architecture.

Q2) Attempt any one of the following questions in 250 words. **[10]**

a) Describe the detail 'Sanchi stupa'.

b) Examine the 'Buddhist painting'.

Q3) Attempt any one of the following questions in 250 words. **[10]**

a) Review the detail cave of verul.

b) Discuss the dravidian style of architecture.

Q4) Short notes (any one). **[5]**

a) Mohenjo Daro

b) Ajanta Caves

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 4]

PC3592

[6305]-504

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 504 - MJ : Art and Architecture in Early India

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2 तास]* *[एकूण गुण : 35*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) हडप्पाकालीन कला आणि स्थापत्याचे वर्णन करा.

ब) मौर्यकालीन स्थापत्यकलेची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) सांची स्तूपाचे तपशीलवार वर्णन करा.

ब) बौध्द चित्रकलेचे परिक्षण करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) वेरूळ लेण्यांचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) स्थापत्याच्या द्रविड शैलीची चर्चा करा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

अ) मोहेंजोदारो

ब) अजिंठा लेणी

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3593

[Total No. of Pages : 2

[6305]-505

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-510-MJ : Early Maharashtra (Up to 10th Century)

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following question (300 words) **[15]**

a) State the useful sources for the study of ancient Maharashtra.

b) State the cheif dom societies in the Ancient Maharashtra culture and discuss the reasons for its decline.

Q2) Answer any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Give an account of the literary and archaeological sources history of the Satavahana dynasty.

b) Describe the socio-economic and religious conditions of the Vakatak period.

Q3) Answer any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Write information about the political history of the Rashtrakuta dynasty.

b) Discuss the social-economic status and migration in Chalukya period.

Q4) Answer any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Explain the historical significance of Verul and Ajanta.

b) Discuss the relationship between Vakataka and Gupta dynasty.

Q5) Write short notes on following questions (Any Two) : **[10]**

a) Nature of Geoglyphs sculpture.

b) Inamgaon.

c) Satvahan coin.

d) Shalihar Dynasty.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3593

[6305]-505
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-510-MJ : Early Maharashtra (Up to 10th Century)
(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) प्राचीन महाराष्ट्राच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेले साधने सांगा.

ब) महाराष्ट्रातील प्राचीन संस्कृतीतील 'प्रधान समाज' सांगुन त्याच्या ऱ्हासाच्या कारणाची चर्चा करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) सातवाहन घराण्याच्या इतिहासाची माहिती देणाऱ्या साहित्यिक व पुरातत्वीय साधनाची माहिती घ्या.

ब) वाकाटक काळातील सामाजिक, आर्थिक आणि धार्मिक स्थिती विषद करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) राष्ट्रकुट घराण्याच्या राजकीय इतिहासाविषयी माहिती लिहा.

ब) चालूक्य काळातील सामाजिक, आर्थिक व स्थलातंरणा विषयी चर्चा करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) वेरूळ व अजिंठाचे ऐतिहासिक महत्त्व विषद करा.

ब) वाकाटक व गुप्त घराण्याच्या संबंधाची चर्चा करा.

प्र.*5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) कातळ शिल्पाचे स्वरूप

ब) इनामगाव

क) सातवाहन नाणी

ड) शिलाहार घराणे

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3594

[Total No. of Pages : 2

[6305]-506

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-511-MJ : Gender and Indian History

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain the role of women in the National Movement.

b) Discuss gender equality.

Q2) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Analyze the development of post-independence women's movement.

b) Discuss the rights and privileges given to women by the constitution.

Q3) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain globalization and gender change.

b) Evaluate the feminist work of Betty Friedan.

Q4) Write the answer to any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain the impact of liberalization on women's lives.

b) Examine the Feminist work of Gerda Lerner.

Q5) Write any two notes : **[10]**

a) LGBTQIA

b) Simone de Beauvier

c) Uma chakravarti

d) Communal Struggle

e) Gerda Lerner

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3594

[6305]-506
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-511-MJ : Gender and Indian History
(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही <u>एक</u> प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) राष्ट्रीय आंदोलनातील स्त्रियांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) स्त्री-पुरूष समतावादावर चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही <u>एक</u> प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) स्वातंत्र्योत्तरकालीन स्त्री चळवळीचे विकासात्मक विवेचन करा.

ब) राज्यघटनेने स्त्रियांना दिलेल्या हक्क आणि अधिकारांची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही <u>एक</u> प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) जागतिकीकरण आणि लैंगिकताविषयक बदल स्पष्ट करा.

ब) बैटी फ्रीडन यांच्या स्त्रीविषयक कार्याचे मूल्यमापन करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही <u>एक</u> प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) उदारीकरणाचे स्त्री जीवनावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

ब) गेर्डा लर्नर यांच्या स्त्रीवादी कार्याचे परीक्षण करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही <u>दोन</u> टिपा लिहा. **[10]**

अ) LGBTQIA

ब) सिमोन डी बिऊव्हिअर

क) उमा चक्रवर्ती

ड) जातीयवादी संघर्ष

इ) गेर्डा लर्नर

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3595

[Total No. of Pages : 2

[6305]-507

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-512-MJ : USA-From Isolation to Hegemony

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Examine China-USA relation upto 1900.

b) Examine the Spanish-American War (1898).

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Examine the causes for American intervention in the World War I.

b) Explain the role of USA at the paris peace conference.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss the foreign policy of USA between two World Wars.

b) Discuss the role of the USA in the formation of the UNO.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Give an account of the rise of cold war.

b) Examine the role of the united states as a hegemonic power.

Q5) Write notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

a) Isolation.

b) Pan Americanism.

c) Korean War.

d) NATO.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3595

[6305]-507
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-512-MJ : USA-From Isolation to Hegemony
(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) इ.स.1900 पर्यंतच्या चीन-अमेरिका संबंधाचे परीक्षण करा.

ब) इ.स. 1898 च्या स्पॅनिश-अमेरिकन युद्धाचे परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) पहिल्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या हस्तक्षेपाच्या कारणांचे परीक्षण करा.

ब) पॅरिस शांतता परिषदेतील अमेरिकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) दोन महायुद्धा दरम्यान अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाची चर्चा करा.

ब) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या निर्मितीच्या संदर्भात अमेरिकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शीतयुद्धाच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.

ब) 'प्रभुत्ववादी शक्ती' म्हणुन अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. **[10]**

अ) अलिप्तता

ब) सकल अमेरिकनवाद

क) कोरियन युद्ध

ड) नाटो

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3596

[Total No. of Pages : 2

[6305]-508

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-513-MJ : History of Science and Technology in the West

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the nature and scope of Philosophy of Science.

b) Explain the concept of 'Dark age' and its Impact on Europe.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Examine the nature of the copernicus Revolution in Astronomy.

b) Explain the nature and scope of Scientific progress in 20th Century.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Give the definition of Science and Technology and explain the Importance of Scientific Method.

b) Explain the relation between Church and Science with example.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Highlight the significance of the Galiean Revolution.

b) Trace the impact of technological progress on life of the Masses.

Q5) Write short notes on any two of the following : **[10]**

a) Scientific Method.

b) Development in Agriculture Sector.

c) Robert Boyle.

d) Atomic Energy.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3596

[6305]-508

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-513-MJ : History of Science and Technology in the West

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) विज्ञान तत्वज्ञानाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) 'अंधकार युग' ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचा युरोपावर झालेला प्रभाव स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) खगोलशास्त्रातील कोर्पनिकस क्रांतीच्या स्वरूपाचे निरिक्षण करा.

ब) 20 व्या शतकातील शास्त्रीय प्रगतीचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या व्याख्या सांगुन शास्त्रीय पद्धतीचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) चर्च व विज्ञान यांच्या मधील संबंध उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) गॅलियन क्रांतीचे महत्त्व अधोरेखित करा.

ब) तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीचा जनसामान्यांच्या आर्थिक जीवनावर झालेल्या परिणामांचा मागोवा घ्या.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) शास्त्रीय पद्धत

ब) कृषी क्षेत्राचा विकास

क) रॉबर्ट बॉयले

ड) अणुऊर्जा

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3597

[Total No. of Pages : 2

[6305]-509

M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-514-MJ : Heritage Studies
(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answer to the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Explain the relationship between heritage and History by explaining concept of heritage.

b) Discuss the Tangible and Intangible Heritage.

Q2) Write the answer to the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Explain the importance of Chhatrapati Shivaji Maharaj Terminus as world Heritage site.

b) Review the Religious Heritage sites in Maharashtra.

Q3) Write the answer to the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Evaluate the Taj Mahal as a World Heritage site.

b) Explain the cultural features of world Heritage site of Hampi.

Q4) Write the answer to the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Review any one of the World Natural heritage sites in details.

b) Discuss the role of Museum in preserving the Heritage site.

Q5) Write the answers to the following short notes in 100 words (Any Two) **[10]**

a) Importance of Heritage.

b) Sustainability of Natural Heritage

c) Mixed heritage sites

d) Khajuraho

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3597

[6305]-509
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-514-MJ : Heritage Studies
(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) वारसा म्हणजे काय ते सांगुन वारसा आणि इतिहास यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

ब) मूर्त आणि अमूर्त वारसा यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) जागतिक वारसा स्थळ म्हणुन 'छत्रपती शिवाजी महाराज' टर्मिनसचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील धार्मिक वारसा स्थळांचा आढावा घ्या.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) जागतिक वारसा स्थळ म्हणुन ताजमहलचे मुल्यमापन करा.

ब) हंपी येथील जागतिक वारसा स्थळांची सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) कोणत्याही एका जागतिक नैसर्गिक वारसा स्थळांचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) वारसाचे जतन करण्याबाबत संग्रहालयाच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. **[10]**

अ) वारसाचे महत्त्व

ब) नैसर्गिक वारसातील शाश्वतता

क) मिश्र वारसा स्थळे

ड) खजुराहो

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3598

[Total No. of Pages : 2

[6305]-510
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS-515-MJ : History of West Asia in the 20th Century
(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the European Powers in Arabian Peninsula with special reference to British Mandate.

b) Explain the struggle for Independence against the British rule in Arabian Peninsula.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the ideology of Arab Nationalism and its impact on West Asia.

b) Explain the consequences of the Arab-Israel conflict.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the causes and consequence of the Gulf War-II.

b) Discuss the politics of oil in the Arab world in detail.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss in detail the oil criesis in West Asia and its consequences.

b) Critically explain the Nationalization of oil resources in West Asia.

Q5) Write any two notes from the following : **[10]**

a) Trukish Nationalism.

b) Zionism.

c) Iraq-Iran War.

d) Gulf War - I.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3598

[6305]-510

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 515 MJ : History of West Asia in the 20th Century

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) ब्रिटिश आदेशाच्या विशेष संदर्भात अरबी द्विपकल्पातील युरोपीय सत्तांचे विवेचन करा.

ब) अरबी द्विपकल्पातील ब्रिटिश राजवटीविरूद्ध स्वातंत्र्याचा लढा स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) इराणी राष्ट्रवादाची विचारसरणी सांगून पश्चिम आशियावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

ब) अरब-इस्त्राईल संघर्षाचे परीणाम स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) दुसऱ्या आखाती युद्धाची कारणे व परीणाम यांचे विवेचन करा.

ब) अरब देशातील तेलाचे राजकारण सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) पश्चिम आशियातील तेल संकट आणि त्याचे परीणाम सविस्तर चर्चा करा.

ब) पश्चिम आशियातील तेल संसाधनाच्या राष्ट्रीयकरणाचे टिकात्मक विवेचन करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) तुर्की राष्ट्रवाद

ब) झिओनिझम

क) इराक-इराण युद्ध

ड) पहिले आखाती युद्ध

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3599

[Total No. of Pages : 4

[6305]-511
M.A.(Part - I)
HISTORY
(HIS 541 RM) : Research Methodology in History
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester -I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Write the defination of Research? Explain its importance?

b) Write down the different types of Research?

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Write about numismatics as a Auxiliary Science of History?

b) Discuss the qualities of a good researcher in Historical Research?

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Analyze the Primary Sources in Historical Research.

b) Explain the process of questionnaire method?

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the importance of literary sources?

b) Discuss the Internal Criticism of Historical Sources?

Q5) Write any two short notes of the following 100 words each. **[10]**

a) Case Study

b) Epigraphy

c) Review of literature

d) Bibliography

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PC-3599

[6305]-511
M.A.(Part - I)
HISTORY
(HIS 541 RM) : Research Methodology in History
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester -I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) संशोधनाची व्याख्या लिहा? संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा?

ब) संशोधनाच्या विविध प्रकारांची माहिती लिहा?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) इतिहासाचे सहाय्याकारी शास्त्र म्हणून नाणकशास्त्राची माहिती लिहा?

ब) ऐतिहासिक संशोधनातील चांगल्या संशोधाकाच्या गुणांची चर्चा करा?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ऐतिहासिक संशोधनातील प्राथमिक सांधनांचे विश्लेषण करा?

ब) प्रश्नावली पद्धतीची प्रक्रिया स्पष्ट करा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. **[15]**

अ) वांङ्मयिन साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा?

ब) ऐतिहासिक साधनांच्या अंतरंग परिक्षणाची चर्चा करा?

प्रश्न 5) **खालील पैकी 2 टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) **केस स्टडी**

ब) **अभिलेख**

क) **संशोधन साहित्याचा आढावा**

ड) **संदर्भसूची**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

PC-3600

[Total No. of Pages : 4

[6305]-512

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-551 MJ : Medieval India : Evolution of Ideas and Institutions

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the concept 'Medieval age'.

b) Review 'Foreign sources' in Medieval India.

Q2) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain Abul Fazl's ideas on state & Kingship.

b) Explain the nature of Maratha Kingdom during age of Chhatrapati Shivaji.

Q3) **Attempt any one of the following questions in 300 words.** **[15]**

a) Explain the central administrative system during the sultanate period.

b) Explain the agricultural system of Mughal period.

Q4) **Attempt any one of the following question in 300 words.** **[15]**

a) Briefly explain the Bhakti movement.

b) Explain the social classes of Mughal period.

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words each. [10]**

a) Adnyapatra

b) Theocretic state system

c) External trade in Mughal period

d) Arrival of the Europeans

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PC-3600

[6305]-512

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-551 MJ : मध्ययुगीन भारतातील संस्था आणि संकल्पनांचा विकास

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'मध्ययुग' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) मध्ययुगीन भारतातील परकीय साधनांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) अबुल फजल यांचे राज्य व राजपद याविषयी विचार स्पष्ट करा.

ब) शिवकालीन मराठा राज्याचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सुलतानशाही काळातील केंद्रीय प्रशासनव्यवस्था स्पष्ट करा.

ब) मुघल काळातील शेतीविषयक व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भक्ती चळवळीविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

ब) मुघल काळातील सामाजिक वर्ग स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दांत टीपा लिहा.** **[10]**

अ) **आज्ञापत्र**

ब) **ईश्वर सत्ताक राज्यपद्धती**

क) **मुघलकालीन परकीय व्यापार**

ड) **युरोपीयनांचे आगमन**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3601

[Total No. of Pages : 2

[6305]-513
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 552 MJ - Socio - Economic History of the Marathas
(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the rights indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**
a) Review the Hindi Sources for the study of Maratha history.
b) Review the Numismatic Sources for the study of Maratha history.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**
a) Critically examine the status of women during the Maratha period.
b) Take a look at Maratha period fairs and festivals.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**
a) Explain the land revenue system during the Maratha period, mentioning the different types of land.
b) Describe in detail the various sources of income during the Maratha period.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**
a) Explain the importance of Kasaba and market system in Economic development during Maratha period.
b) Explain the Maratha banking system.

Q5) Write short notes one any two of the following. **[10]**
a) Radhamadhav vilaschampu
b) Balutedari
c) Kamavisdar
d) Mints under the Maratha

■■■■

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PC3601

[6305]-513
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 552 MJ - Socio - Economic History of the Marathas
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठयांच्या इतिहासाच्या अभ्यासाच्या हिंदी साधनांचा आढावा घ्या.

ब) मराठयांच्या इतिहासाच्या अभ्यासाच्या नाणकशास्त्रीय साधनांचा आढावा घ्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन महिलांच्या स्थितीचे टिकात्मक परिक्षण करा.

ब) मराठेकालीन जत्रा व उत्सवांचा आढावा घ्या.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन जमिनीचे विविध प्रकार सांगून, जमिन महसूल पद्धती स्पष्ट करा.

ब) मराठेकालीन विविध उत्पन्नाच्या स्त्रोतांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) मराठेकालीन आर्थिक विकासात कसबा व बाजार व्यवस्थेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) मराठेकालीन बँकिंग व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) राधामाधव विलासचंपू

ब) बलुतेदारी

क) कमाविसदार

ड) मराठेकालीन टांकसाळी

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3602

[Total No. of Pages : 4

[6305]-514

M.A. - I

HISTORY

HIS-553 MJ : Approaches to Indian History

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Solve any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain the contribution of nationalist historians.

b) Elaborate the importance of orientlist historiography by stating its characteristics.

Q2) **Solve any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Mention importance historians. And their contribution from feminist point of view.

b) Explain the meaning and characteristics of the subalterm point of view.

Q3) **Solve any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain the characteristics of Folktales by explaining their meaning.

b) Explain the importance of Oral History.

Q4) **Solve any one of the following questions in 300 words :** **[15]**

a) Explain to detail the new media of history.

b) Explain the use of history in detail.

P.T.O.

Q5) **Write short note on any two of the following in 100 words :** **[10]**

a) Importance of Nationalist Approach

b) Ranjit Gaha

c) Meaning of Myths

d) Historical awareness

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PC-3602

[6305]-514
M.A. - I
HISTORY
HIS-553 MJ : Approaches to Indian History
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) : **[15]**

अ) राष्ट्रवादी इतिहासकारांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) पौरात्यवादी (प्राच्यविधावादी) इतिहास लेखनाची वैशिष्ट्ये सांगुन त्याचे महत्व विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) : **[15]**

अ) स्त्रीवादी दृष्टीकोनातुन महत्वाचे इतिहासकार आणि त्यांचे योगदान सांगा.

ब) सबल्टर्न दृष्टीकोनाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) : **[15]**

अ) लोककथांचा अर्थ सांगुन त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) मौखिक इतिहासाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) : **[15]**

अ) इतिहासाची नविन माध्यमे तपशीलवार स्पष्ट करा.

ब) इतिहासाच्या वापराविषयी तपशीलवार माहिती सांगा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा : **[10]**

अ) राष्ट्रवादी दृष्टिकोणाचे महत्त्व

ब) रणजित गुहा

क) मिथकांचा अन्वयार्थ

ड) ऐतिहासिक जागरुकता

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-3603

[Total No. of Pages : 2

[6305]-515

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 554 MJ : Art and Architecture in Medieval India

(2023 Pattern) (Semester - II) (CBCS)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any one of the following questions in 250 words** **[10]**

a) Give information about the Architecture & structure of the sultanate period.

b) Analyze the art & architecture of The Bahamani period.

Q2) **Attempt any one of the following questions in 250 words** **[10]**

a) Discuss the architecture of the Maratha period.

b) Explain the contribution of Sher shah sur to Architecture.

Q3) **Attempt any one of the following questions in 250 words** **[10]**

a) Evaluate art and architecture of Vijayanagar period.

b) Examine Mughal paintings.

Q4) **Write Short Notes on Any one. Each answer in 250 words.** **[5]**

a) Qutub minar.

b) The Taj Mahal.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC-3603

[6305]-515
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 554 MJ : Art and Architecture in Medieval India
(2023 Pattern) (Semester - II) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 35*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) सुलतानशाही काळातील स्थापत्यशैली व वस्तूंची माहिती द्या.

ब) बहामनी काळातील कला व स्थापत्याचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) मराठा कालखंडातील स्थापत्यकलेची चर्चा करा.

ब) शेरशाह सूरचे स्थापत्यकलेतील योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) विजयगनर कालीन कला व स्थापत्य यांचे मूल्यांकन करा.

ब) मुघलकालीन चित्रकलेचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एक प्रश्नावर टीपा लिहा 100 शब्दात. **[5]**

अ) कुतुबमिनार

ब) ताजमहल

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3604

[Total No. of Pages : 4

[6305]-516

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 560 MJ : Medieval Maharashtra (From 11th Century to 18th Century)

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the polity and Economy during Faruqi and Bahamani Period.

OR

b) Examine various historical sources for the study of Maratha Period.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Evaluate Religion and society during the Sultanate period.

OR

b) Review the Art and Architecture during Bahamani period.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the Political and Administrative system during Yadava period.

OR

b) Discuss the concept of Maharashtra Dharma.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the revenue system during Sultanate period.

OR

b) Evaluate the social system Prevailing during Medieval Maharashtra.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Dakhani Language

b) Mohammad Gawan

c) Maratha Folk Literature

d) Done Architecture

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

PC3604

[6305]-516

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 560 MJ : Medieval Maharashtra (From 11th Century to 18th Century)

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) फारूकी आणि बहामणी कालखंडातील राजकिय आणि आर्थिक परिस्थितीची चर्चा करा.

किंवा

ब) मराठा कालखंडातील अभ्यासाकरीता विविध ऐतिहासिक साधनांचे परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) दक्षिणेतील सुलतानकाळातील सामाजिक आणि धार्मिक परिस्थितीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ब) बहामणी कालखंडातील कला आणि स्थापत्याचा आढावा द्या.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) यादवकाळातील राजकीय आणि प्रशासकीय पद्धतीची चर्चा करा.

किंवा

ब) ''महाराष्ट्र धर्म'' संकल्पनेची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) सल्तनत कालखंडातील जमीन महसूल व्यवस्थेची चर्चा करा.

किंवा

ब) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील प्रचलित सामाजिक व्यवस्थेचे मुल्यमापन करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) दख्खणी भाषा

ब) महम्मद गवाण

क) मराठा लोकसाहित्य

ड) घूमट

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3605

[Total No. of Pages : 4

[6305]-517

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 561 MJ : East Asia : China (1839-1976)

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures of the right indicate full marks.*

Q1) Solve any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) State the causes and effects of the Taiping Rebellion.

b) Write the characteristics of hundred days reform movement.

Q2) Solve any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) Explain the political views of Dr. Sun-Yat-Sen.

b) State the causes of the 1919 movement.

Q3) Solve any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) State the reasons for the second Sino-Japanese war of 1937.

b) Explain the process of republican revolution.

P.T.O.

Q4) Solve any one of the following question. (300 words) **[15]**

a) Explain the nature of Mao's revolution.

b) Explain India-China relations with reference to Tibet issue.

Q5) Write any Two notes from the following. (100 words) **[10]**

a) First opium war

b) Open Door Agreement

c) Long March

d) Hunan Thesis

■ ■ ■ ■

Total No. of Questions : 5]

PC3605

[6305]-517
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 561 MJ : East Asia : China (1839-1976)
(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) ताईपिंगच्या उठावाचे कारणे व परिणाम सांगा.

ब) शंभर दिवसांच्या सुधारणा चळवळीचे वैशिष्टये लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) डॉ. सन्–यत–सेन यांचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.

ब) 1919 च्या चळवळीची कारणे सांगा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) 1937 च्या दुसऱ्या चीन–जपान युद्धाचे कारणे सांगा.

ब) प्रजासत्ताक क्रांतीची वाटचाल स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) माओ क्रांतीचे स्वरुप स्पष्ट करा.

ब) तिबेट प्रश्नासंदर्भात भारत–चीन संबध स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. (100 शब्दांत) **[10]**

अ) अफूंचे पहिले युध्द

ब) मुक्तद्वार करार

क) लाँग मार्च

ड) हूनान प्रबंध

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3606

[Total No. of Pages : 4

[6305]-518

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 562 - MJ : Socio-Economic History of Medieval India

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the sources of medieval Indian History.

b) Examine the Bhakti movement in Medieval India.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the land classification & Assessment of land system of medieval mughal period.

b) Discuss the process of urbanization in medieval India.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Examine medieval socila stratification.

b) Analyse the settlement pattern of Tordmal.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Give information about Jakat & taxation system in Mughal period.

b) Examine Internal & External trade during the Mughal period.

Q5) Write short notes on Any Two. Each answer in 100 words. **[10]**

a) Position of women in society during Sultanate period

b) Bonded Labour system

c) Iqta

d) Currency in Mughal period

■■■■

Total No. of Questions : 5]

PC3606

[6305]-518

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS - 562 - MJ : Socio-Economic History of Medieval India

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :–
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन भारताच्या इतिहासाची साधने स्पष्ट करा.

ब) मध्ययुगीन भारतातील भक्ती चळवळीचे परीक्षन करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन मोगल काळातील जमीन वर्गवारी व करप्रणाली स्पष्ट करा.

ब) मध्ययुगीन शहरीकरण प्रक्रियेची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मध्ययुगीन सामाजिक स्तरीकरणाचे परीक्षण करा.

ब) तोरडमलच्या बंदोबस्त पद्धतीचे विश्लेषण करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) मोगलकाळातील जकात करप्रणालीची माहिती द्या.

ब) मोगलकाळातील अंतर्गत व बाह्य व्यापाराचे परीक्षण करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) सुलतानशाही काळातील महिलांचे सामाजिक स्थान

ब) वेठबिगार पद्धती

क) इक्ता

ड) मोगलकालीन चलन व्यवस्था

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3607

[Total No. of Pages : 4

[6305]-519

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 563 MJ : History of Science and Technology in India

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures of the right indicate full marks.***

Q1) Solve any one of the following question (in 300 words) **[15]**

a) Explain science and technology in Harappa culture.

b) Elaborate on Astronomy and Mathematics in Ancient India.

Q2) Solve any one of the follownig question (in 300 words) **[15]**

a) Explain the scientific and Technological Advances in the Medieval period.

b) Explain the contribution of Savai Jaysing at Jaipur development in science and technology.

Q3) Solve any one of the follownig question (in 300 words) **[15]**

a) Explain how the west affected Indian science and technology.

b) Write the contribution of C.V. Raman in science.

P.T.O.

Q4) Solve any one of the followning question (in 300 words) **[15]**

a) Explain the contribution of Pandit Jawaharlal Nehru in development in science and technology.

b) Discuss the achievements of ISRO.

Q5) Write short notes on any two of the following. **[10]**

a) Green Revolution

b) Metal Industry in Ancient India

c) Sushrut

d) Mughal period textaile industry and dyeing.

■■■■

Total No. of Questions : 5]

PC3607

[6305]-519

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 563 MJ : History of Science and Technology in India

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) हडप्पा संस्कृतीतील विज्ञान व तंत्रज्ञान स्पष्ट करा.

ब) प्राचीन भारतातील खगोलशास्त्र आणि गणित यावर सविस्तर लिहा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) मध्ययुगीन कालखंडातील वैज्ञानिक व तंत्रज्ञानातील प्रगती स्पष्ट करा.

ब) शास्त्रातील विकासामध्ये जयपुरच्या सवाई जयसिंग यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) पाश्चिमात्यांचा भारतीय शास्त्र व तंत्रज्ञान यावर परिणाम कसा झाला ते स्पष्ट करा.

ब) सी. व्ही. रामन यांनी विज्ञान क्षेत्रात दिलेले योगदान लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दांत) **[15]**

अ) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यामधील प्रगतीसाठी पंडीत नेहरु यांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) आय. एस. आर. ओ. (भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था) यांनी साध्य केलेल्या विविध बाबींची चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) हरीत क्रांती

ब) प्राचीन भारतातील धातु उद्योग

क) सुश्रुत

ड) मुघल कालीन कापड उद्योग व रंगकाम

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3608

[Total No. of Pages : 4

[6305]-520

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 564 MJ : History and Tourism

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the meaning and types of Tourism.

b) Evaluate the reasons and Nature of Growth of Tourism in India.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the Nature of Eco-wildlife Tourism.

b) Explain the Nature of Medical Tourism.

Q3) Attempt any one of the following question's in 300 words. **[15]**

a) Write a detail essay on value of Tourism.

b) Explain the social and Economic factor's in Tourism.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following question's in 300 words. **[15]**

a) Explain the changing Nature of Food Tourism.

b) Explain the scope in tourism for history learner's with special reference to Museums.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Cultural Tourism

b) Business Tourism

c) Component's of Tourism

d) Food Tourism

■■■■

Total No. of Questions : 5]

PC3608

[6305]-520

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 564 MJ : History and Tourism

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'पर्यटन' चा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.

ब) भारतातील पर्यटन वाढीची कारणे व स्वरुपाचे मूल्यांकन करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) पर्यावरण–वन्यजीव पर्यटनाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

ब) वैद्यकीय पर्यटनाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'पर्यटनाचे' मूल्ये या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

ब) पर्यटनातील सामाजिक आणि आर्थिक घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) खाद्य पर्यटनाचे बदलते स्वरुप स्पष्ट करा.

ब) संग्रहालयाच्या विशेष संदर्भात इतिहास शिकविणाऱ्यांसाठी पर्यटनातील व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) सांस्कृतिक पर्यटन

ब) व्यावसायिक पर्यटन

क) पर्यटनाचे घटक

ड) खाद्य पर्यटन

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3618

[Total No. of Pages : 4

[6305]-521A

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 565 MJ : Environmental History of India

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the concept of environmental imperialism.

b) Discuss the Indian climate.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Give information about animal husbandry in ancient India.

b) Explain the disadvantages policy on the Industrial pollution of India.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Discuss the forest law's and policies during British rule.

b) Discuss the impact of urbanization on the Environment India.

P.T.O.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the detail in chipko movement in India.

b) Discuss the causes of Narmada Bachao Andolan.

Q5) Write any two short notes of the following in 100 words each. **[10]**

a) Ecology

b) Forest policy

c) Debate about colonial Impact

d) Silent valley movement

■ ■ ■ ■

Total No. of Questions : 5]

PC3618

[6305]-521A
M.A. (Part - I)
HISTORY
HIS 565 MJ : Environmental History of India
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3 तास]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) पर्यावरणीय साम्राज्यवाद संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) भारतीय हवामान या बद्दल चर्चा करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) प्राचीन भारतातील पशुपालन याबद्दल माहिती द्या.

ब) भारताचे औद्योगिक प्रदूषणावरील दोषात्मक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटीश प्रशासन काळातील जंगल विषयी कायदे व धोरण याबद्दल चर्चा करा.

ब) भारतातील शहरीकरणाच्या पर्यावरणावरील प्रभावाची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतातील चिपको आंदोलन सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) नर्मदा बचाव आंदोलनाच्या कराणांची चर्चा करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) पर्यावरणशास्त्र

ब) जंगल धोरण

क) औपनिवेशिक प्रभावाबद्दल वादविवाद

ड) मुक व्हॅली चळवळ

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3609

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2051

S.Y.M.A.

HISTORY

HIS 605 MJ : Modern India : Ideas, Institutions and Approaches

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words (Any one) **[15]**

a) What were the key elements of Modernization introduced by the British in India?

OR

b) What were the main factors that contributed to the rise of nationalism in India, during the late 19th and early 20th centuries.

Q2) Answer the following questions in 300 words (Any one) **[15]**

a) Write a detailed note on the era of Mass Movements in India; explain with the help of examples how mass movements were different from other forms of agitation?

OR

b) What role did the Indian National Army play in the Indian freedom movement; also elaborate upon the legacy of the Indian National Army.

Q3) Answer the following questions in 300 words (Any one) **[15]**

a) Elaborate upon the rise and growth of British education system in India.

OR

b) Critically analyse the following statement, "The Revolt of 1857, was India's first war of Independence.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 300 words (Any one) **[15]**

a) Explain the following Gandhian philosophies:

i) Ahimsa

ii) Satya graha

iii) Swadeshi

iv) Nai Talim

OR

b) With the help of examples explain the rise of communalism in 20th century India.

Q5) **Short notes. (Any two)** **[10]**

a) Brahmo Samaj

b) Safety value Theory

c) Justice party

d) Two Nation Theory

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PC-3609

[6305]-2051

S.Y.M.A.

इतिहास

HIS 605 MJ : आधुनिक भारतीय संकल्पना, संस्था आणि दृष्टीकोन

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटीशांनी भारतात आणलेल्या आधुनिकीकरणाचे प्रमुख घटक कोणते होते?

किंवा

ब) 19 व्या शतकाच्या उत्तरार्धात आणि 20 व्या शतकाच्या सुरूवातीच्या काळात भारतातील राष्ट्रवादाच्या उदयास कारणीभूत ठरणारे घटक कोणते होते?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) भारतातील जनआंदोलनाच्या कालखंडावर तपशीलवार नोंद लिहा, जनआंदोलन इतर प्रकारच्या आंदोलनापेक्षा कशा वेगळया होत्या हे उदाहरणाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीत भारतीय राष्ट्रीय सैव्याने कोणती भूमिका बजावली भारतीय राष्ट्रीय सैव्याचा वारसा विशद करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) भारतातील ब्रिटीश शिक्षण पद्धतीचा उदय आणि वाढ याविषयावर तपशीलवार माहीती द्या.

किंवा

ब) खालील विद्यानाचे समालोचनात्मक विश्लेषण करा ''1857 चे विद्रोह हे भारताचे पहीले स्वातंत्र्य युद्ध होते''.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) खालील गांधीवादी तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

i) अहिंसा

ii) सत्याग्रह

iii) स्वदेशी

iv) नई तालीम

किंवा

ब) 20 व्या शतकातील भारतात जातीयवादाचा उदय उदाहरणाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा **[10]**

अ) ब्राम्हो समाज

ब) सुरक्षा झडप सिद्धांत

क) जस्टीस पार्टी

ड) द्विराष्ट्र सिद्धांत

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3610

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2052

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-606 MJ : Struggles for Equality in 19th Century Maharashtra

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Explain the Mahatma Jotirao Phule's role of social equality through education in 19th century Maharashtra.

OR

b) Discuss the modern education introduced by the chritian missionaries in the 19th century Maharashtra.

Q2) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Elaborate the pandita Ramabai's Work of struggle for equality in 19th century Maharashtra.

OR

b) Explain in detail the Baba valangkar's thought of social equality in 19th century Maharashtra?

Q3) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Describe the Tarabai Shinde's work of the social equality in 19th century Maharashtra.

OR

b) Explain the role of satyshodhak Samaj Social equality in 19th century Maharashtra.

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following question in 300 words :** **[15]**

a) Explain the Mukta salve's essay to the struggles for equality in 19th century Maharashtra.

OR

b) Given detail the contribution of struggle for Social equality with special reference to Mahatma Jotirao Phule's eminent Book "Gulamgiri".

Q5) **Write short notes on any two of the following in 100 words :** **[10]**

a) Colonial education

b) Prasthana Samaj

c) Stri-purush Tulna

d) Deenbandu

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

PC-3610

[6305]-2052
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-606 MJ : Struggles for Equality in 19th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील महात्मा जोतीराव फुले यांची शिक्षणाद्वारे सामाजिक समतेची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) एकोणिसाव्या शतकात महाराष्ट्रातील ख्रिच्चन मिशनयांनी सुरु केलेल्या आधुनिक शिक्षणाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील पंडिता रमाबाई यांच्या समतेच्या लढ्याचे कार्य विशद करा.

किंवा

ब) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील गोपाल बाबा वलंगकर यांच्या सामाजिक समतेचा विचार सविस्तर सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील ताराबाई शिंदे यांच्या समाजिक समतेच्या कार्याचे वर्णन करा.

किंवा

ब) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक समतेसाठी सत्यशोधक समाजाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा.** **[15]**

अ) **एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील मुक्ता साळवे यांच्या सामाजिक समानतेसाठीच्या संघर्षा बद्दलचा निबंध स्पष्ट करा.**

किंवा

ब) **एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील 'गुलामगिरी' या महात्मा जोतीराव फुले यांच्या प्रख्यात ग्रंथाच्या विशेष संदर्भात सामाजिक समतेसाठीच्या लढ्यातील योगदानाची सविस्तर माहीती द्या.**

प्रश्न 5) **खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.** **[10]**

अ) **वासाहतिक शिक्षण**

ब) **प्रार्थना समाज**

क) **स्त्री–पुरुष तुलना**

ड) **दीनबंधू**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3611

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2053

M.A.

HISTORY

HIS-607-MJ-Intellectual History of The Modern World

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

2) ***All questions carry equal mark.***

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the characteristics of Renaissance.

b) Discuss the causes of the Religion Reformation.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Explain the role of Leonardo dovinci in scientific and Intellectual revolution.

b) Review the relationship between religion and capitalism.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) Review the concept of 'Colonialism'.

b) Explain the Marxian theory of dialectics.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words. **[15]**

a) State the philosophical background of Democracy and Nationalism.

b) What is feminism? Explain the origin and development of feminism.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. **[10]**

a) Michelangelo

b) Martin Luther

c) Liberalism

d) Colonialism

Total No. of Questions : 5]

PC-3611

[6305]-2053
M.A.
HISTORY
HIS-607-MJ-Intellectual History of The Modern World
(2023 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) पुनर्जागरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) धर्म सुधारणेच्या कारणांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) वैज्ञानिक आणि वैचारिक क्रांतीमध्ये लिओनार्डो द. विंचीची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) धर्म व भांडवलशाही यातील परस्पर सहसंबंधाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) वसाहतवाद संकल्पनेचा आढावा घ्या.

ब) मार्क्सचा द्वंद्ववादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) लोकशाही व राष्ट्रवाद यांची तात्वीक पार्श्वभूमी सांगा.

ब) स्त्रीवाद म्हणजे काय? स्त्रीवादाची उत्पती आणि विकास स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) मायकेल एंजेलो

ब) मार्टिन ल्यूथर

क) उदारमतवाद

ड) वसाहतवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ☐

PC3612

[Total No. of Pages : 2

[6305]-2054
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS 608 MJ : Art and Architecture in Modern India
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 35***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figure to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following question in 300 words. **[10]**

a) State the characteristics of modern Indian Art.

b) Explain the characteristics of British architecture in India.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words. **[10]**

a) Review the development of modern Indian Theater.

b) Discuss the Neo - Classical architecture in modern India.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words. **[10]**

a) Review in brief the art Deco in modern Indian architecture.

b) Give an account of the development of music and dance in Modern India.

Q4) Write short notes on any one of the following in 100 words each. **[5]**

a) Portuguese architecture

b) French architecture

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PC3612

[6305]-2054

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 608 MJ : Art and Architecture in Modern India

(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 35

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) आधुनिक भारतीय कलेची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) भारतातील ब्रिटिश स्थापत्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) आधुनिक भारतीय रंगभूमीच्या विकासाचा आढावा घ्या.

ब) आधुनिक भारतातील नव-अभिजात (निओ क्लासिकल) स्थापत्याची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) आधुनिक भारतीय स्थापत्यातील सजावटीच्या कलाशैलीचा (आर्ट डेको) संक्षिप्त आढावा घ्या.

ब) आधुनिक भारतातील संगीत आणि नृत्य यांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतीही एक टीप 100 शब्दांत लिहा. **[5]**

अ) पोर्तुगीज स्थापत्य

ब) फ्रेंच स्थापत्य

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3613

[Total No. of Pages : 2

[6305]-2055
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-616-MJ : Constitutional Developments in India (1773-1892)
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the structure of East India Company.

b) Examine the causes and effect of Regulecting Act-1773 in East India Company.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review the charter Act-1813.

b) State and review of the provisions of the charter Act-1833.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Critically examine the Government of Indian Act - 1858.

b) Describe the contribution Indian Council Act - 1861.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) State and examine the provisions of Indian Council Act-1891.

b) Discuss the educational policy of British.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

a) Evolution of Pitts India Act.

b) Importance of the charter Act-1813.

c) The Queens proclamations.

d) Age of consent bill Act-1891.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PC3613

[6305]-2055
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-616-MJ : Constitutional Developments in India (1773-1892)
(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची रचना स्पष्ट करा.

ब) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या 1773 च्या नियामक कायद्याची कारणे आणि परिणामांचे परिक्षण करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 1813 च्या सनदी कायद्याचा आढावा घ्या.

ब) 1833 च्या कायद्यातील तरतूदी सांगा व परिक्षण करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) भारत सरकारच्या 1858 च्या कायद्याचे टिकात्मक परिक्षण करा.

ब) भारत सरकारच्या 1861 कायद्याच्या योगदानाचे वर्णन करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 1891 च्या भारत सरकारच्या कायद्यातील तरतूदी सांगून परिक्षण करा.

ब) ब्रिटिशांच्या शैक्षणिक धोरणाविषयी चर्चा करा.

प्र.*5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. **[10]**

अ) पिट्स इंडिया ॲक्ट चे मुल्यमापन

ब) 1813 च्या सनदी कायद्याचे महत्त्व

क) राणीचा जाहिरनामा

ड) समंती वय विधेयक कायदा - 1891

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3614

[Total No. of Pages : 2

[6305]-2056
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the question in 300 words. **[15]**

a) Explain the concept of 'Utilitarianism'.

b) Review the development of bureaucracy during British period.

Q2) Attempt any one of the question in 300 words. **[15]**

a) Explain the Femine policy of British.

b) Explain the 'Doctrine of lapse' of Lord Dalhousie.

Q3) Attempt any one of the question in 300 words. **[15]**

a) Review the British Forest Policy.

b) Explain the British Communication Policy.

Q4) Attempt any one of the question in 300 words. **[15]**

a) Discuss Local Self Government during British Period.

b) Explain the social policy of British.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

a) Liberalism.

b) Colonialism.

c) Judicial System of British.

d) Emergence of newspapers.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PC3614

[6305]-2056

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) 'उपयुक्ततावाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) ब्रिटिशकाळातील नोकरशाहीच्या विकासाचा आढावा घ्या.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशांचे दुष्काळविषयक धोरण स्पष्ट करा.

ब) लॉर्ड डलहौसी यांचे संस्थाने खालसा करण्याचे धोरण स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशांच्या जंगल विषयक धोरणांचा आढावा घ्या.

ब) ब्रिटिशांचे दळणवळण विषयक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिशकालीन स्थानिक स्वराज्य संस्था विषयी चर्चा करा.

ब) ब्रिटिशांचे सामाजिक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.*5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. **[10]**

अ) उदारमतवाद

ब) वसाहतवाद

क) ब्रिटिशकालीन न्यायव्यवस्था

ड) वृत्तपत्रांचा उदय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC3615

[Total No. of Pages : 2

[6305]-2057
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Discuss the colonial economy of India.

b) Explain the cause of decline for traditional industry in India.

Q2) Attempt any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Give an account of 'early treatises on economic thought'.

b) Explain Mahatma Phule's views on agriculture.

Q3) Attempt any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Explain Dadabhai Naoroji's 'Theory of Economic Drain'.

b) Explain M.G. Ranade's Contribution to economic thought.

Q4) Attempt any one of the following question (300 words) **[15]**

a) Explain the economic thought of Ganesh Vyankatesh Joshi.

b) Discuss the economic thought of Gopal Ganesh Agarkar.

Q5) Write short notes on any two of the following : **[10]**

a) Permanent Settlements.

b) Commercialization of agriculture.

c) Ramakrishna Vishwanath.

d) Gopal Krishna Gokhale.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

PC3615

[6305]-2057

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) भारतातील वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेची चर्चा करा.

ब) भारतातील पारंपारिक उद्योगांच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) 'आर्थिक विचारावरील प्रारंभिक' ग्रंथांचा (1843-1855) आढावा घ्या.

ब) महात्मा फुलेंचे शेतीविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) दादाभाई नौरोजींच्या 'आर्थिक शोषणाचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.

ब) न्या. महादेव गोविंद रानडे यांचे आर्थिक विचारातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (300 शब्दात) **[15]**

अ) गणेश व्यंकटेश जोशी यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

ब) गोपाळ गणेश आगरकरांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **[10]**

अ) कायमधारा पद्धती

ब) शेतीचे व्यापारीकरण

क) रामकृष्ण विश्वनाथ

ड) गोपाळ कृष्ण गोखले

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC4829

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2058

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 619 MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) What were the primary objectives of Christian missionaries in Maharashtra during the colonial period?

OR

b) What role did Shahu Maharaj play in promoting education for the lower castes and untouchables?

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) What role did the Satya Shodhak Samaj play in challenging the caste system and promoting social equality?

OR

b) How did social reformers like Jyotiba Phule and Bal Gangadhar Tilak influence cultural nationalism in Maharashtra?

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) What role did Marathi newspapers play in shaping public opinion against British rule?

OR

b) What challenges did Kashibai Deodhar face due to the patriarchal structure of the Maratha court?

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) What was the Anti-Khoti Movement? State the role played by Dr. Ambedkar in this movement.

OR

b) What were the key social reforms introduced by Pandita Ramabai to improve the lives of women and marginalized communities?

Q5) Short Notes (Any two) **[10]**

a) Arya Samaj

b) Veer Savarkar

c) Deccan Riots

d) Prabodhankar Thackeray

■■■■

Total No. of Questions : 5]

PC4829

[6305]-2058

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 619 MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटिश राजवटीतील महाराष्ट्रामध्ये ख्रिच्यन मिशनऱ्यांची प्राथमिक उद्दीष्टये कोणती होती?

किंवा

ब) कनिष्ठ जाती व अस्पृश्याच्या शिक्षण प्रसारामध्ये शाहू महारांजांनी कोणती भूमिका बजावली?

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) जाती व्यवस्थेला आव्हान देवून सामाजिक समता वाढविण्यात सत्यशोधक समाजाने कोणती भूमिका पार पाडली?

किंवा

ब) जोतिराव फुले व बाळ गंगाधार टिळक सारख्या सुधारकांनी महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक राष्ट्रवादावर कसा प्रभाव पाडला?

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) ब्रिटीश राजवटी विरुद्ध जनमत घडविण्यात मराठी वृत्तपत्रे व नियतकालिकांनी कोणती भूमिका बजावली?

किंवा

ब) मराठा दरबारातील पितृसत्ताक रचनेमुळे काशीबाई देवधरांना कोणत्या आव्हांनाना तोंड द्यावे लागले?

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. **[15]**

अ) खोती विरोधी आंदोलन म्हणजे काय ते सांगुन त्यातील डॉ. आंबडेकरांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पंडिता रमाबाईनी महिला आणि उपेक्षित समुदायांचे जीवन सुधारण्यासाठी कोणत्या प्रमुख सामाजिक सुधारणा सुरु केल्या?

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **[10]**

अ) आर्य समाज

ब) वीर सावरकर

क) दख्खन दंग

ड) प्रबोधनकार ठाकरे

■■■■

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ☐

PC-3616

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2059
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS - 620 MJ : East Asia : Japan (1853 - 2000)
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[10]**

a) Examine the impact of modernisation on the social life of Japan.

b) Explain the nature of constitutionalism in Japan.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[10]**

a) Discuss Meiji restoration in detail.

b) Discuss the feudalism in Japan.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[10]**

a) Explain the causes of Japan attack on Pearl Harbour.

b) Discuss the reasons for Japan's defeat in World War - II.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. **[10]**

a) Explain the causes of the rise of militarism in Japan.

b) Evaluate the work of the Washington conference.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any Two of the following in 100 words. **[10]**

a) Ho - Umedu Treaty

b) Shainghai peace treaty

c) Open door policy

d) Genro

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

PC-3616

[6305]-2059
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS - 620 MJ : East Asia : Japan (1853 - 2000)
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) जपानच्या समाज जीवनातील आधुनिकतेच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

ब) जपानमधील घटनावादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) मेईजी पुनर्स्थापनेची सखोल चर्चा करा.

ब) जपानमधील संरजाम शाहीची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) जपानच्या पर्ल-हर्षर वरील हल्लाचे कारणे सांगा.

ब) जपानचे दुसऱ्या महायुद्धातील पराभवाच्या कारणांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) जपानमधील लष्करवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

ब) वॉशिंग्टन परिषदेच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न *5)* **खालीलपैकी कोणतेही दोन टिपांचे उत्तरे** 100 **शब्दात लिहा.** **[10]**

अ) **हो–उमेदू करार** (Ho - Umedu)

ब) **शांघाय शांतता करार**

क) **मुक्तद्धार धोरण**

ड) **जेन्रो** (Genro)

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PC-3617

[Total No. of Pages : 4

[6305]-2060
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS 621 MJ : Peasant Movements in Modern India
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Discuss in detail Land Revenue System in Modern India.

b) Review the concept of commercialisation of agriculture.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review in details the Indigo Peasant Rebellion.

b) Discuss the Moppala Revolt.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Explain the contribution of Swami Sahajanand. Saraswati in All India Kisan Sabha.

b) Review the Tebhaga movement against the Zamindari System.

Q4) Atnswer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) Review the Post-Independence 'Bhudan Movement'

b) Explain in detail's 'Bhumihin Satyagrah'

Q5) Write any two short notes on the following with in 100 words. **[10]**

a) Growth of Wage Labour

b) Santhal Revolt

c) Shetkari Kamgar Paksh

d) Bhartiya Kisan Union

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

PC-3617

[6305]-2060
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS 621 MJ : Peasant Movements in Modern India
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) आधुनिक भारतातील जमिन महसुल पद्धती विषयी सविस्तर चर्चा करा.

ब) शेतीचे व्यापारिकरण या संकल्पणेचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) निळ उत्पादक शेतकऱ्यांच्या उठावाचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) मोपला उठावा विषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) स्वामी सहजानंद सरस्वती यांचे अखिल भारतीय किसान सभेतील योगदान स्पष्ट करा.

ब) तेभागा येथील जमिनदारी विरोधी आंदोलनाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील 'भूदान' चळवळीचा आढावा घ्या.

ब) 'भूमिहीन सत्याग्रह' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न *5)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) शेतमणूरांची वाढ

ब) संथाळ उठाव

क) शेतकरी कामगार पक्ष

ड) भारतीय किसान युनियन

♦ ♦ ♦